

Rovaniemi 2015

Kuorinkimaan tuulivoimapuiston arkeologinen inventointi

Marika Kieleväinen 18.11.2015

KESKI-POHJANMAAN ARKEOLOGIAPALVELU

Tiivistelmä

Keski-Pohjanmaan Arkeologiapalvelu suoritti arkeologista inventointia Rovaniemen Kuorinkimaan tuulipuiston suunnittelualueella. Työn tilaaja on FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy ja hankeomistaja on TuuliWatti Oy. Maastoinventoinnin suoritti FM Marika Kieleväinen 30.9 ja 8.10.2015 yht. 2 kenttätyöpäivää. Hankealue sijaitsee Rovaniemen keskustasta 14,4 – 17,1 km lounaaseen ja sen laajuus on noin 4,2 km². Alueelle on suunnitteilla 8 voimalaa. Korkeuserot ovat enimmillään 15 m / 100 m.

Inventoinnissa tarkastettiin voimalapaikkojen vaikutusalueet (tarkastussäde 200-300 m), voimaloiden väliset alueet, tielinjausten lähiympäristöt, maakaapelin linjaus sekä topografian ja maaperän perusteella otollisia alueita.

Inventoinnissa kartoitettiin kaksi kulttuuriperintökohdetta.

Tämän hetken suunnittelutilanteen perusteella tuulipuiston toteutuksella ei olisi vaikutusta muinaisjäänköksiin.

Sisällysluettelo

	S.
1. Perustiedot.....	3
2. Inventoinnin lähtökohdat ja menetelmät.....	3
2.1. Esiselvitys.....	5
2.2. Tutkimushistoria.....	5
2.3. Maastoinventointimenetelmä.....	5
3. Geologia, topografia ja maisema.....	5
3.1. Maastokuvaukset ja valokuvat.....	7
4. Alueen esihistoriallinen maankäyttö.....	15
5. Alueen historiallisen ajan maankäyttö.....	15
6. Tulokset.....	16
Yleiskartta kohteista.....	17
7. Kohdehakemisto.....	18
8. Kohdetiedot.....	18
9. Aineistoluettelo.....	22

1. Perustiedot

Inventointialue: Kuorinkimaan tuulipuiston suunnittelualue 14,1 – 17,1 km lounaaseen Rovaniemen keskustasta

Tilaaaja: FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy

Hankeomistaja: TuuliWatti Oy

Inventoinnin laji: osainventointi

Kenttätyöaika: 30.9 ja 8.10.2015, yhteensä 2 kenttätyöpäivää

Karttanumerot: TM35-lehtijako, T4323L
vanha yleislehtijako, 3611 03

Korkeus: n. 127,5 – 160,6 m mpy

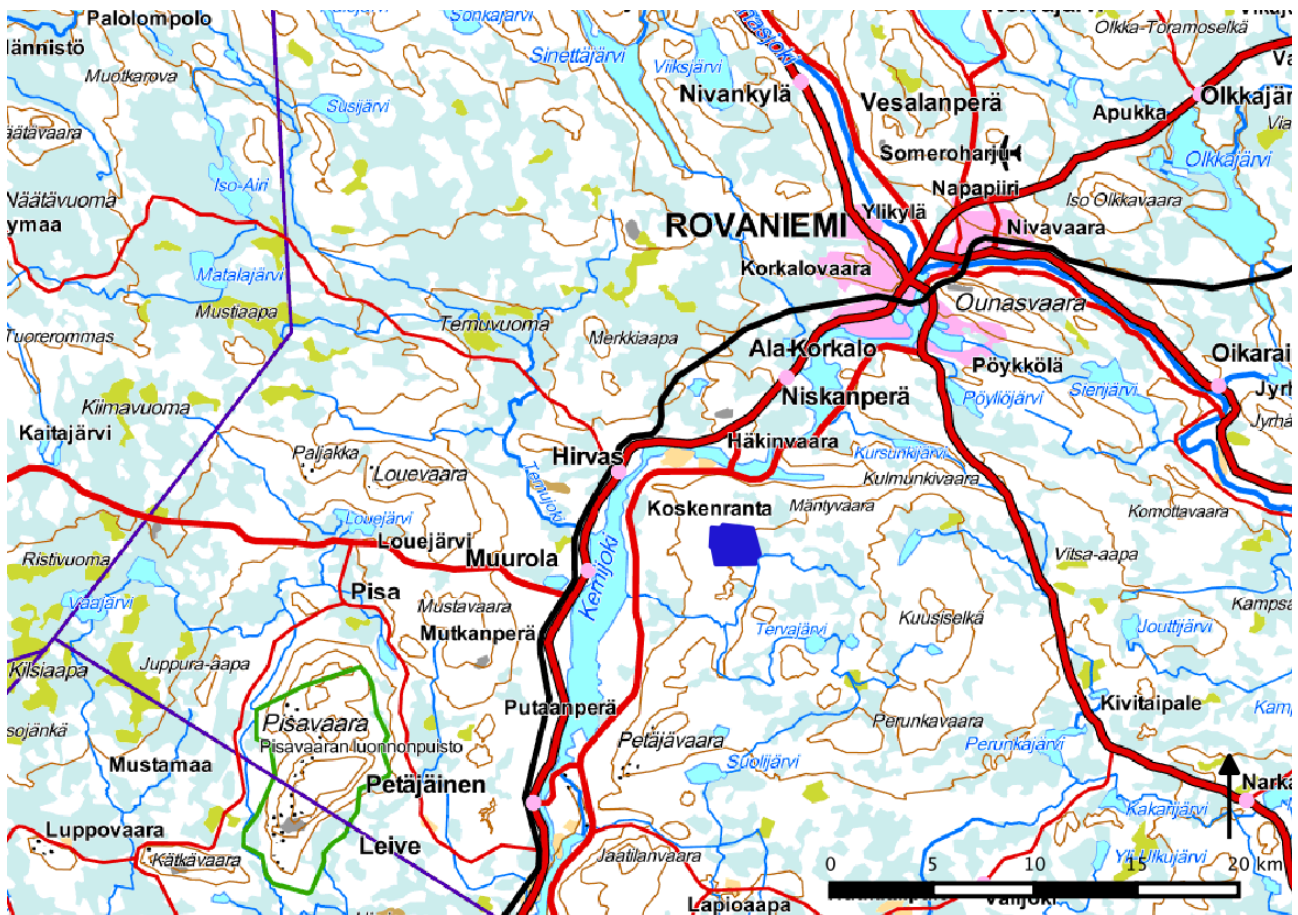
Koordinaattijärjestelmä: ETRS-TM35 FIN -tasokoordinaatisto

Kopio raportista: Museoviraston arkisto (digitaalinen ja paperikopio)

Aiemmat löydöt: -

Inventointilöydöt: -

Aiemmat tutkimukset: 2006 Oili Forsberg, Rovaniemi - Kittilä Petäjäskoski - Kaukonen Petäjäskoski -Vajukoski voimajohtolinjojen inventointi 2006

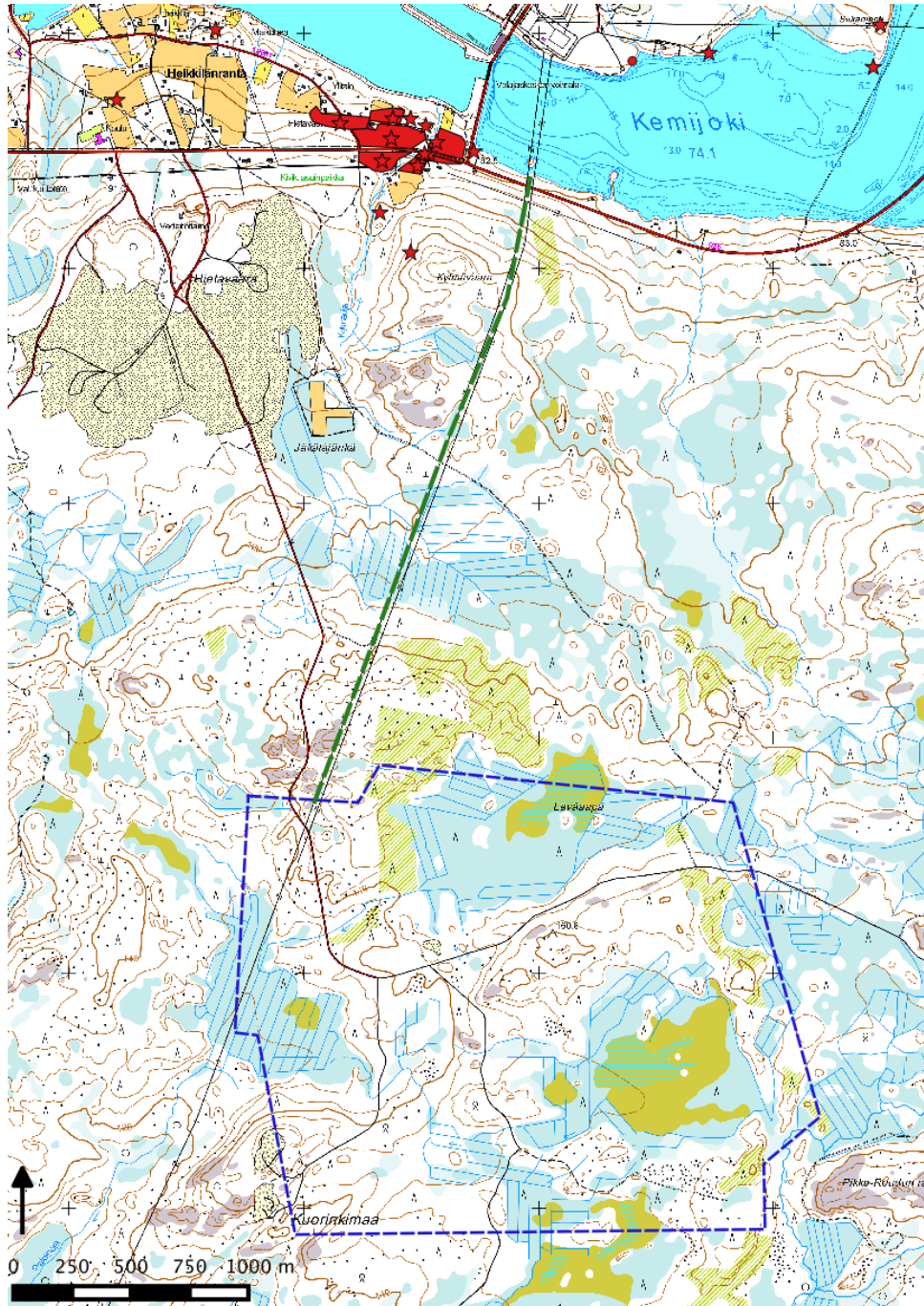
Kartta 1. Kohdealueen sijainti. Hankealue sinisenä. Maanmittauslaitoksen maastokarttarasteri 1: 500 000, 10/2015.

2. Inventoinnin lähtökohdat ja menetelmät

Rovaniemen kunnan alueelle Rovaniemen keskustasta 14,4 – 17,1 km lounaaseen ja Murolan keskustasta 6,7 – 8,5 km itään Kemijoen eteläpuolelle on suunnitteilla tuulipuisto, jossa on 8 tuulivoimalaa. Inventointialueen laajuus on noin 4,2 km². Lisäksi inventoitiin maakaapelilinjaus, joka kulkee voimalinjan alla inventointialueelta Kemijoen rantaan. Sen pituus on 2,8 km.

Inventointialueelta ei tunneta muinaisjäännöksiä, mutta Kemijoen rannan tuntumassa on rykelmä muinaisjäännöksiä noin 2,2 – 2,8 km etäisyydellä inventointialueesta pohjoiseen. Maakaapelilinjauksesta lähin muinaisjäännös on 230 metrin päässä länteen.

Kartta 2. Hankealueen rajaus sinisenä katkoviivana, maakaapelinlinja vihreällä katkoviivalla, muinaisjäännökset punaisina tähtinä ja punaisina alueina. Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 1:20 000, 10/2015

2.1. Esiselvitys

Muinaisjäännösten paikallistaminen ja arviointi perustuu hankealueilla ja lähiseudulla aikaisemmin tehtyjen arkeologisten selvitysten tuloksiin. Näiden tietojen lisäksi esiselvityksessä käytetään erilaisia aineistoja, joiden avulla erotetaan muinaisjäännösten sijainnin kannalta relevantit alueet. Esihistoriallisten kohteiden osalta kaukokartoituksessa keskeisiä aineistoja ovat GTK:n kallio- ja maaperäkartat, Maanmittauslaitoksen ortoilmakuvat, korkeusmalli sekä laserkeilausaineiston pistepilviaineisto. Laserkeilausmenetelmä tuottaa hyvin tarkkaa tietoa kohteensa pinnanmuodoista, ja sen avulla voidaan paikantaa lähinnä erilaisia kuoppakohteita, kuten asumuspainanteita, tervahautoja ja hiilimiiluja tai isoja vallirakenteita. Historiallisen ajan kohteita etsitään topografian, kirjallisuustietojen, perimätiedon, paikannimistön ja internetistä löytyvän historiallisen karttamateriaalin avulla, kuten pitäjänkarttojen, rajakarttojen, tie- ja liikennekarttojen, sotilaskarttojen tai myös alueesta laadittujen vanhimpien peruskarttojen avulla.

2.2 Tutkimushistoria

Tuulipuiston alueella ei ole tehty aikaisemmin arkeologisia inventointeja. Voimalinjaa koskeva inventointi on tehty vuonna 2006 Oili Forsberg (Rovaniemi - Kittilä Petäjäskoski - Kaukonen Petäjäskoski -Vajukoski voimajohtolinjojen inventointi 2006.)

Inventointialueen lähialuetta koskevia muita inventointeja:

1954 Aarni Erä-Esko, Kertomus Rovaniemen muinaisjäännösten inventoinnista vuonna 1954

1987 Hannu Kotivuori, Rovaniemi inventointi 1987-1989

2012 Taisto Karjalainen, Rovaniemen eteläpuoli, Kmo-inventointi, Metsähallitus

Lähialueen muinaisjäännöksiä on kaivettu ainakin vuosina 1957 – 1959 Jaakko Sarkamon toimesta.

Kaivauksia on tehty ainakin kohteille: 699010134 Vinnari, 699010135 Ylitalo/Toivola, 699010138

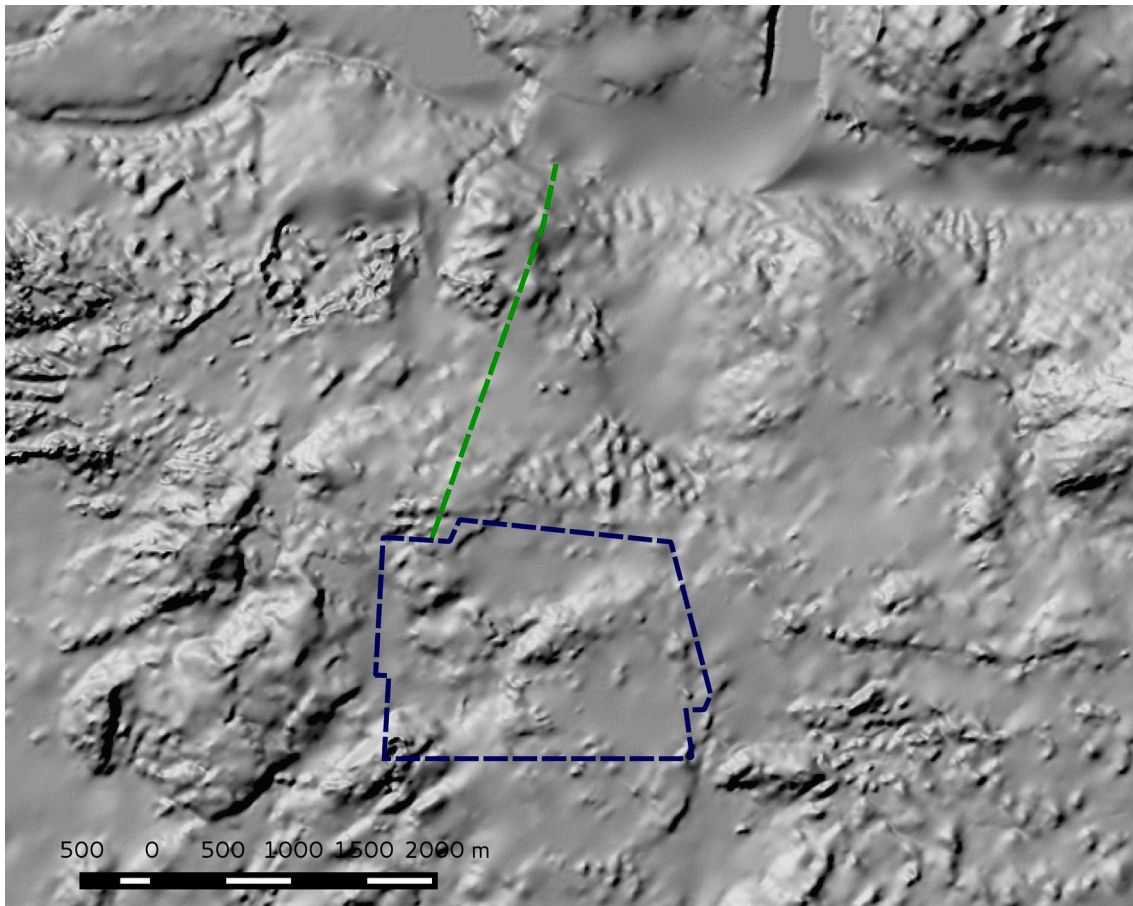
Ylitalo/Maikkunen, 699010141 Ylivainio.

2.3. Maastoinventointimenetelmä

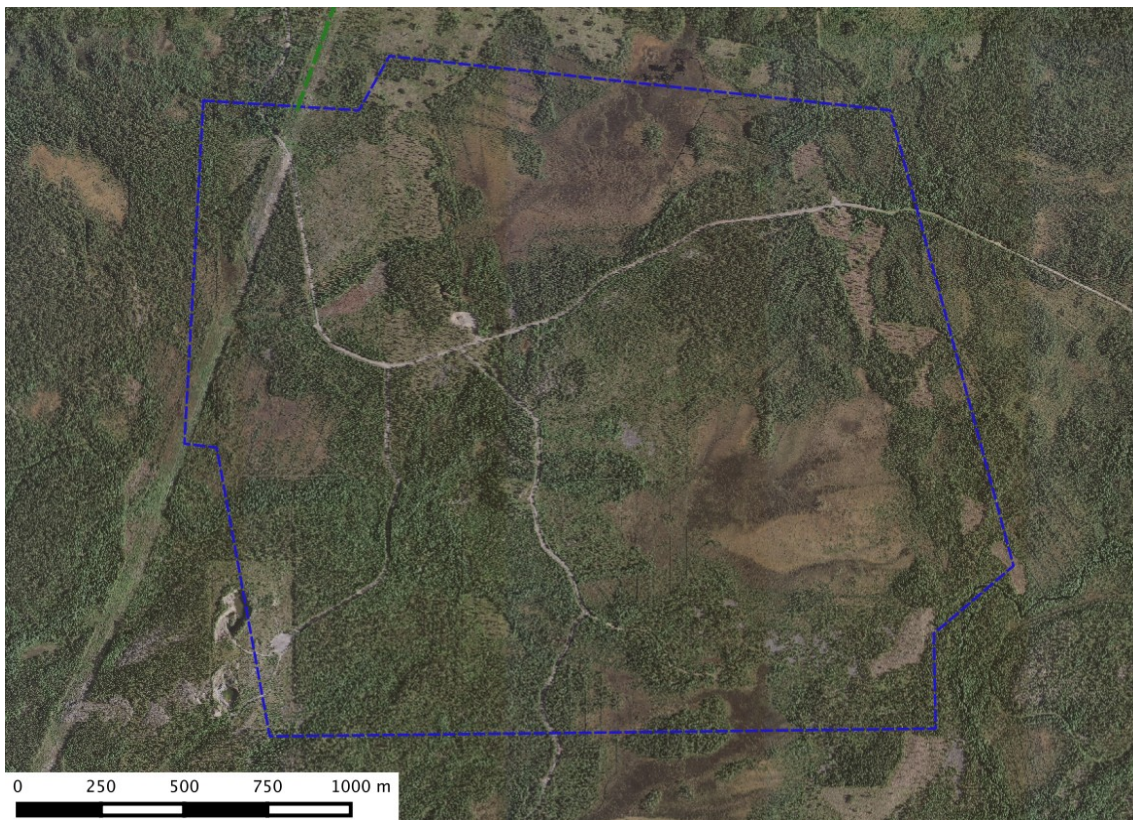
Inventoinnissa tarkastettiin voimalapaikkojen vaikutusalueet (tarkastussäde 200-300 m), voimaloiden väliset alueet, tielinjausten lähiympäristöt ja topografian ja maaperän perusteella otollisia alueita. Lisäksi tarkastettiin maakaapelilinjaus. Maastossa arvioidaan kaikki suunnittelualueet ja tarkemmin ne alueet, jotka esiselvityksen perusteella osoittautuvat relevanteiksi löytää uusia muinaisjäännöksiä. Tähän sisältyy mm. laserkeilausaineistoon perustuvien havaintojen tarkastamista. Inventointi perustuu pääosin silmänvaraisiin pintahavaintoihin. Uusia muinaisjäännöksiä etsitään mm. maanpinnan korkeussuhteiden, maaperän ja poikkeavan kasvillisuuden perusteella. Erytistä huomiota kiinnitetään tunnettujen muinaisjäännöskohteiden ympäristöihin. Mahdollisten kulttuurikerrosten toteamiseksi ja rakenteiden iän (resentti < > muinaisjäännös) sekä tarkoituksen selvittämiseksi tehdään n. 30 x 30 cm:n kokoisia koekuoppia ja kairauksia 2 cm:n kairalla. Havaitut kohteet valokuvataan ja niiden ympäristöstä kirjataan maasto- ja maisemaselvityksiä sekä mahdolliset taustatiedot. Kohteiden sijainti mitataan gps-paikantimella, jonka tarkkuus on n. +/- 3-6 m. Paikkatietohallintaan käytetään QGis 2.10. -ohjelmaa ja GrassGis 7.0 -ohjelmaa lidar-pistepilviaineiston käsittelyssä ja terrain-analyyysissä.

3. Geologia, topografia ja maisema

Inventointialue sijaitsee korkeusvyöhykkeellä n. 127,5 – 160,6 m ja se on kokonaan subakvaattista. Korkeuserot ovat enimmillään 15 m / 100 m. Kallioperä on pääosin kvartsiittia ja diabaasia, pienellä alueella on myös emäksistä vulkaniittia. Maaperä on pääosin hiekkamoreenia, jossa on kalliomaata paikoitellen. Maaperä on kivistä. Alavimmat kohdat ovat soistuneet ja ne ovat maaperältään saraturvetta. Alue on pääosin metsätaloustaloudessa. Alueella on muutama iso aapasuo. Niiden reunat on ojitettu, mutta itse suota ei. Inventointialueen läpi kulkee hyväkuntoinen ojitettu metsätie.

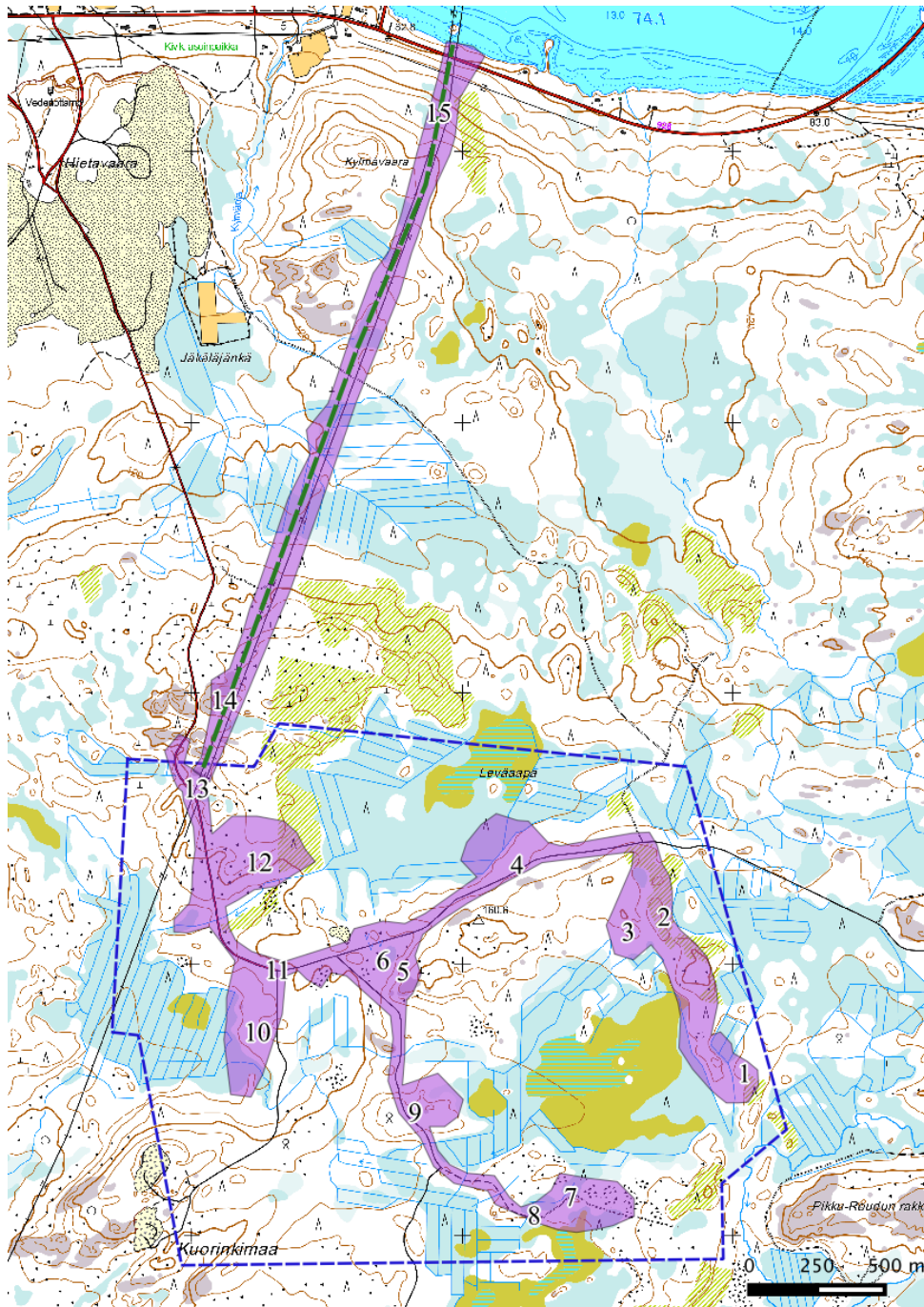
Kartta 3. Hankealue, korkeusmalliin perustuva vinovalovarjoste. Maanmittauslaitoksen vinovalovarjosterasteri 10 m DEM, mk 1:50 000; 11/2015.

Kartta 4. Ortoilmakuva. Tuulivoimapuiston alueen rajaus sinisenä katkoviivana.

3.1. Maastokuvaukset ja valokuvat

Kartta 5. Kuvaspaikat 1 - 15 ja inventoidut alueet. Inventointialue sinisellä katkoviivalla, maakaapeli vihreällä katkoviivalla ja inventoidut alueet violetilla värillä. Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 1:20 000, 10/2015

Kuva 1. Voimalapaikka kuvattu länteen. Kasvaa nuorta kasvatusmetsää. Pääpuulaji on mänty.

Kuva 2. Maisemaa lähellä tuulivoimapaikkaa. Kuvattu pohjoiseen.

Kuva 3. Voimalapaikka kuvattu itään. Maasto on kivistä. Kuivahko kangas.

Kuva 4. Voimalapaikka kuvattu luoteeseen. Leväaapa suona eteläpuolinen metsä kasvaa varttunutta mäntyä kuivahkolla kankaalla.

Kuva 5. Kuvattu luoteeseen kohti voimalapaikkaa. Kallioisessa ja kivisessä maastossa kasvaa pääosin mäntyä. Kosteikon reunalla koivua ja kuusta.

Kuva 6. Voimalapaikka kuvattuna pohjoiseen. Rämemäinen alue, jossa pieniä rakkakivikoita, kasvaa mäntyä ja pohjakerroksessa varpuja.

Kuva 7. Voimalapaikka kuvattu itään. Kuivahko kangas kahden suon välissä, jossa paljon rakkakivikoita. Kasvaa mäntyä.

Kuva 8. Metsätie kuvattuna länteen inventointialueen eteläosassa. Kuivahko kangas.

Kuva 9. Voimalapaikka kuvattu koilliseen. Kivistä ja kallioista maastoa ja painaumissa soistumia. Kasvaa varttunutta taimikkoa ja nuorta kasvatusmetsää. Pääpuulaji on mänty.

Kuva 10. Voimalapaikka kuvattu länteen. Kuivahko kangas on kivikoinen ja kasvaa nuorta kasvatusmetsää. Pääpuulaji on mänty, seassa hieman koivua ja nuorta kuusta.

Kuva 11. Metsätietä inventointialueen luoteispuolella. Kuvattu länsiluoteeseen.

Kuva 12. Voimalapaikka kuvattu pohjoiskoilliseen. Kivisellä kankaalla kasvaa mäntytaimikkoa.

Kuva 13. Kuvattu maakaapelin reitti voimalinjan alla. Kuvattu koilliseen metsäautotieltä. Maasto on hyvin kivinen ja kallioinen.

Kuva 14. Maakaapelin reitti kulkee voimalinjan alta, kuvattu etelään kallion päältä. Kallioisten ja kivisten maastonkohtien välissä on soistumia.

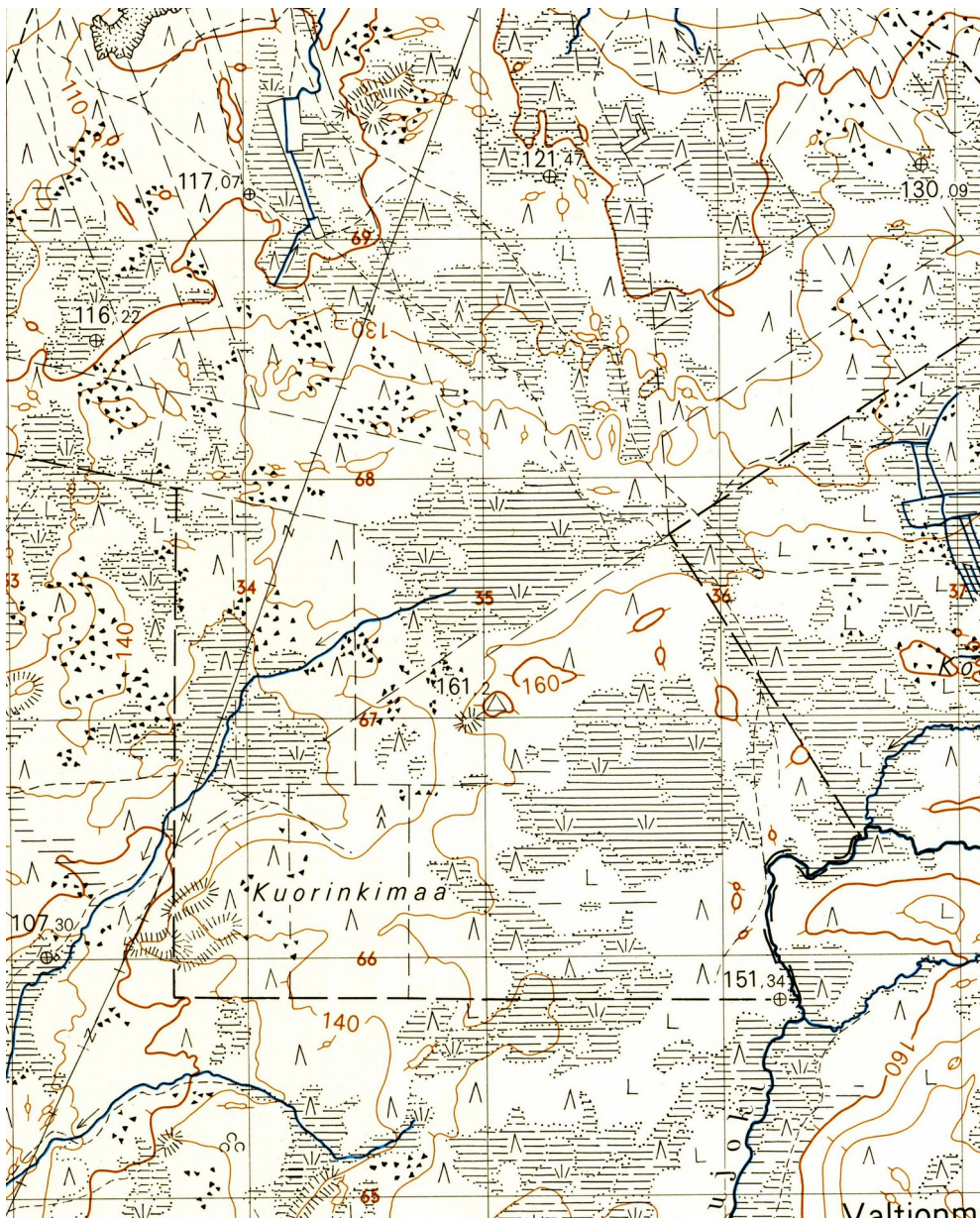
Kuva 15. Maakaapelin linjaus voimalinjan alla. Taustalla Kemijoki. Kuvattu pohjoiseen. Maasto on kivistä.

4. Alueen esihistoriallinen maankäyttö

Mannerjäätikö vetäytyi alueelta n. 10 000 vuotta sitten. Alue on subakvaattista eli veden alla ollutta. Lähi-alueella on useita kivikautisiksi ajoitettuja asuinpaikkoja, mutta ne keskittyvät Kemijoen rantaan sekä alueille joiden maaperä on hienompaa, hietaa tai hiekkaa, kun taas inventointialueen maaperä on pääosin hiekkamoreenia ja melko kivistä. Inventointialueen maasto ei ole siten kovin suotuisaa esihistorialliselle asutukselle. Kylmävaaran luoteispuolella ja lähellä Kemijoen rantaan on pari muutaman pyyntikuopan kohdetta. Pyyntikuopilla on pyydetty peuroja esihistoriallisena aikana ja pitkästi sen jälkeenkin ennen kuin poronhoito vakiintui. Inventointialueella ei havaittu asutukseen tai pyyntiin viittaavia esihistoriallisia kohteita.

5. Alueen historiallisen ajan maankäyttö

Varsinaisella hankealueella ei ole ollut historiallista asutusta. Asutus ja toiminta on keskittynyt historiallisenaikana Kemijoenvarteen. Alueen metsät ovat varmastikin toimineet metsästysmaina. Vanhoista kartoista ei löytynyt merkintöjä alueelta (kartta 6 sivulla 16). Vuoden 1992 peruskarttaan on merkitty porokämpä ja erotusaitaa alueelle, mutta siitä ei ollut enää jälkiä maastossa. Alue on kuitenkin ollut osa porotaloutta, sen osoittaa myös alueelta löytynyt rakennusjäännös, joka on todennäköisesti porosuoja. Lähialueelle on vuoden 1967 peruskarttaan merkitty useampikin kämpä, joka osoittaa alueella olleen aktiivista metsätaloutta.

Karta 6. Hankealue, ote topografikartasta 1967.

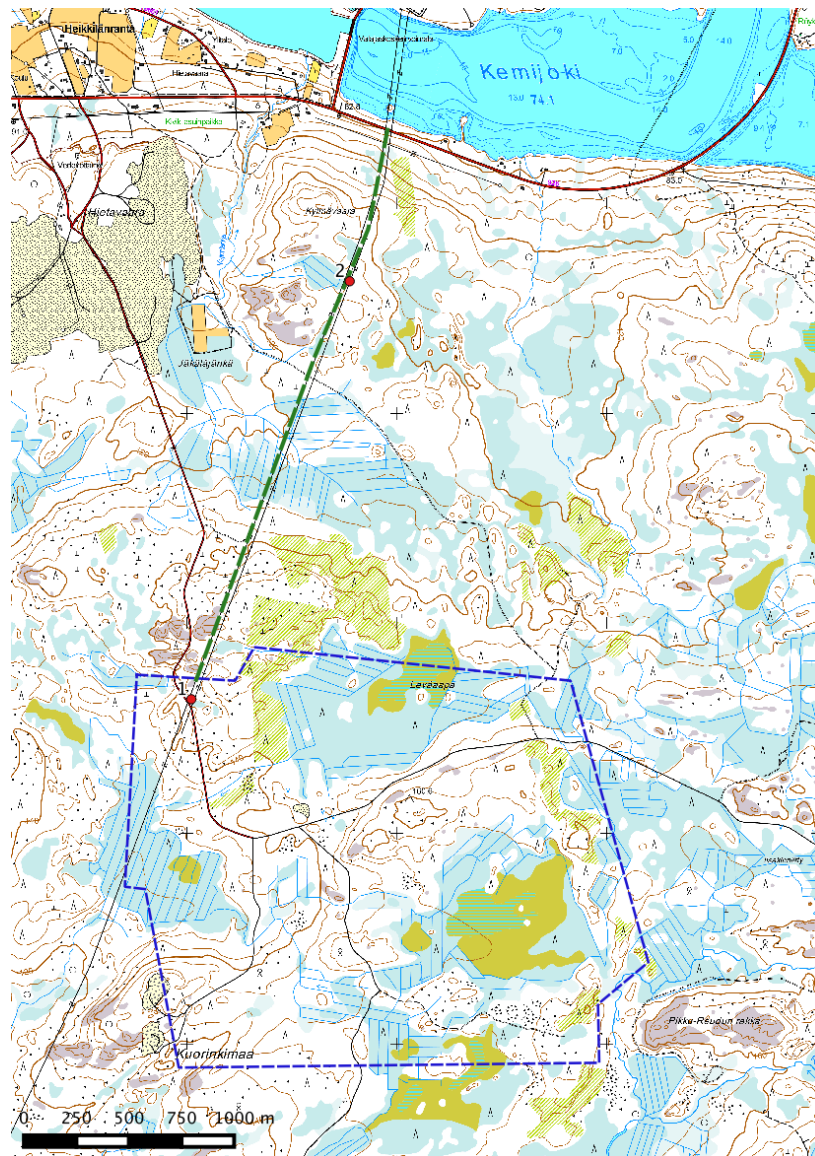
6. Tulokset

Inventoinnissa kartoitettiin kaksi kulttuuriperintökohdetta.

Tämän hetken suunnittelutilanteen perusteella hankkeella ei olisi vaikutusta muinaisjäänkösiin.

Rovaniemellä, 18.11.2015

Marika Kieleväinen

Kartta 7. Inventointialueelta kartoitettujen kohteiden sijainti. Kohteet merkitty punaisilla palloilla ja numeroitu. Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 1:20 000, 10/2015

7. Kohdehakemisto

Kohde	sivu	tyyppi/ tyypin tarkenne	ajoitus	lkm	rauh.lk	status
1. Leväaapa länsi	18	rakennusjäännös	uusi aika	1		KP
2. Kylmävaara kaakko	20	rajamerkki	uusi aika	1		KP

Taulukko. Status: U uusi muinaisjäännöskohde/löytöpaikka, MJ tunnettu muinaisjäännöskohde, KP muu kulttuuriperintökohde, M muu havainto

8. Kohdetiedot

1. Leväaapa länsi

Mj-rekisteri: -
Laji: kulttuuriperintökohde
Tyyppi: rakennusjäännös
Tyyppin tarkenne:
Ajoitus yleinen: uusi aika
Lukumäärä: 1
Rauhoitusluokkaehdotus: -

Paikkatiedot:

Karttanumerot:
TM35-lehtijako T4323L
vanha yleislehtijako 3611 06

Koordinaatit: P: 7364640 I: 434023
z n. 142,5 m mpy

koord.selite: gps-mittaus
Inventointimenetelmät: pintahavainnointi
Aiemmat löydöt: -
Inventointilöydöt: -
Aiemmat tutkimukset: -

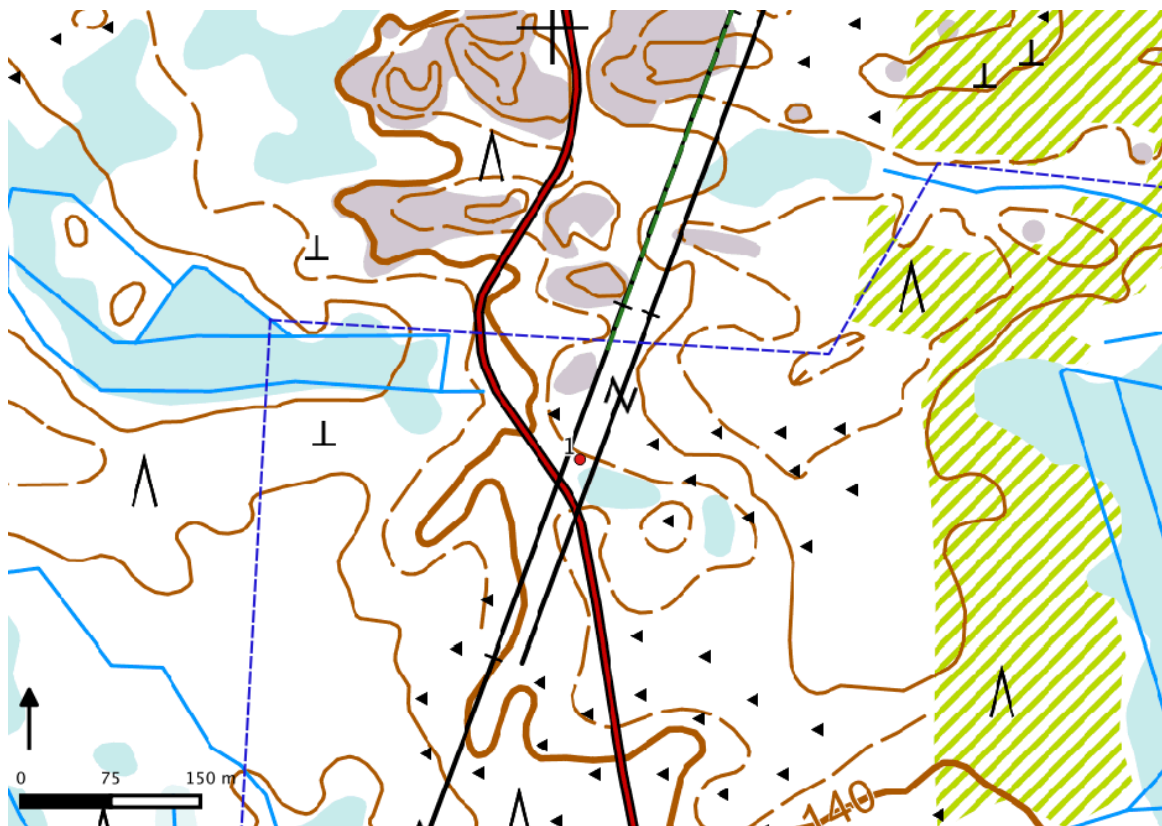
Maastotiedot: Kohde sijaitsee 15,6 km lounaaseen Rovaniemen keskustasta voimalinjan alla, noin 20 metriä metsätiestä koilliseen. Kohteen ympärillä kasvaa runsaasti heinää ja maasto on tasaista metsätielle asti. Kohteesta pohjoiseen ja koilliseen maasto nousee ja muuttuu kiviseksi.

Kuvaus: Paikalla on puisen rakennuksen jäänteet. Pystyssä on kaksi pyöreää pystypuuta, joiden halkaisija on noin 25 cm. Ne ovat vastakkain ja niiden etäisyys toisistaan on noin 4,2 metriä. Pystypuiden varassa on ollut harjamainen kattorakenne, joka on romahtanut. Kattorakenteet on tehty pyöreistä puista. Rakenteen leveys on 3 metriä ja korkeus 1,6 metriä. Sen suunta on koillinen-lounas.

Kyseessä on mahdollisesti vanha porosuoja.

Rakennusjäänös kuvattuna lounaaseen.

Kohteen 1 tarkempi sijainti. Kohde on merkitty punaisella pallolla ja numerolla 1. Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 1:20 000, 10/2015

2. Kylmävaara kaakko

Mj-rekisteri: -
Laji: kulttuuriperintökohde
Tyyppi: rajamerkki
Tyyppin tarkenne: -
Ajoitus yleinen: uusi aika
Lukumäärä: 1
Rauhoitusluokkaehdotus: -

Paikkatiedot:
Karttanumerot:
TM35-lehtijako T4323L
vanha yleislehtijako 3611 06

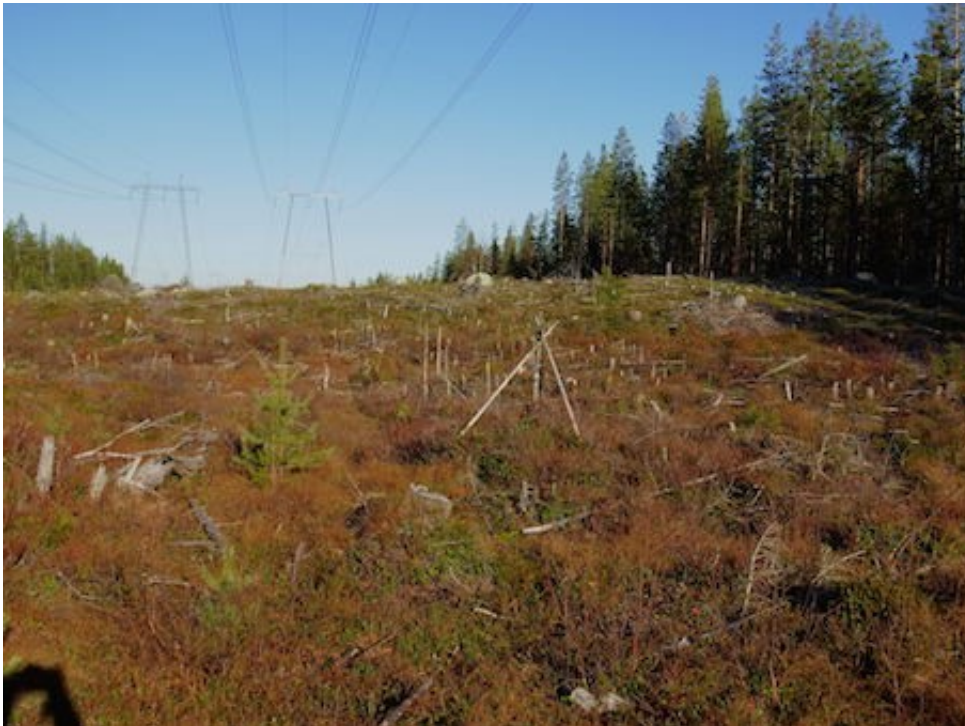
Koordinaatit: P: 7366627 I: 434776
z n. 125 m mpy

koord.selite: gps-mittaus
Inventointimenetelmät: pintahavainnointi
Aiemmat löydöt: -
Inventointilöydöt: -
Aiemmat tutkimukset: -

Maastotiedot: Kohde sijaitsee 13,6 km Rovaniemen keskustasta koilliseen voimalinjan alla. Aluskasvillisuutta on runsaasti. Kohteella ja kohteen ympärillä kasvaa vaivaiskoivua, puolukkaa ja suopursua.

Kuvaus: Kivinen, melko huomaamaton rajamerkki. Silmäkiveen on kaiverrettu kaksi numero. Ne ovat kulu-neet. Numerot vaikuttavat olevan 9 ja 8. Rajamerkin jalusta on peittynyt kokonaan sammaleen ja aluskasvillisuuden alle. Myös silmäkivi oli osittain peittynyt.

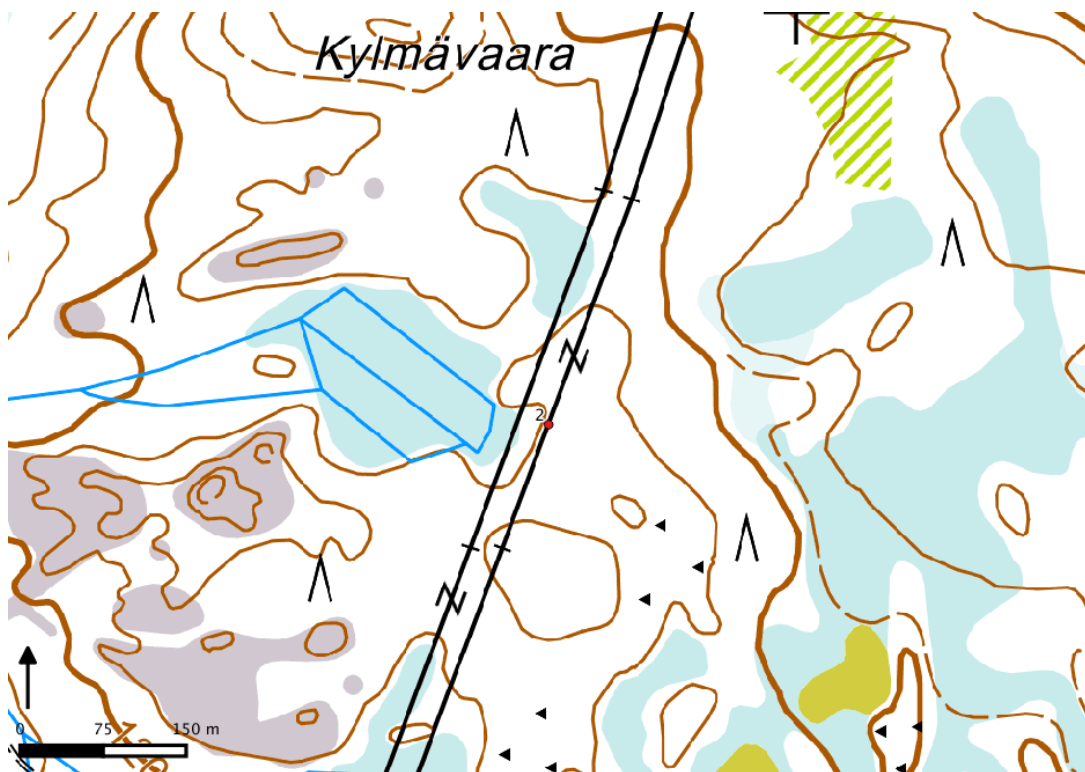
GTK kiinteistötietojen mukaan rajakivi sijoittuu voimassaolevalle kiinteistörajalle.

Rajakiven sijainti voimalinjan alla. Rajakivi merkitty kolmella pytypuulla. Kuvattu pohjoiseen.

Lähikuva rajakivistä.

Kohteen 2 tarkempi sijainti. Kohde merkitty punaisella pallolla ja numerolla 2. Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 1:20 000, 10/2015.

9. Aineistoluettelo

Digitaalinen aineisto:

Geologian tutkimuskeskus,
<http://gtkdata.gtk.fi/Maankamara/index.html>

Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto, <http://www.vanhakartta.fi/>

Maanmittauslaitos, avoimien aineistojen tiedostopalvelu,
<https://tiedostopalvelu.maanmittauslaitos.fi/tp/kartta>

Maanmittauslaitos,
<http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>

Museovirasto: Kulttuuriympäristön rekisteriportaali, muinaisjäännösrekisteri ja Kulttuuriympäristön tutkimusraportit arkeologia, Kemijärvi, Salla
<http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/portti/default.aspx>